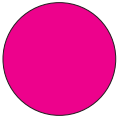

یادداشت
O P I N I O N

عبدالرضا مدنی قمی

کارشناس فضای مجازی

کلاهبرداری سایبری در پوشش یارانه

فضای مجازی به‌عنوان یک ابزار بسیار کاربردی در زندگی روزمره، مزایای زیادی دارد، اما همین فضا در کنار فرصت‌ها، تهدیدات زیادی را نیز به همراه آورده است. یکی از تهدیدات عمده‌ای که در حال حاضر بسیاری از افراد به‌ویژه یارانه‌گیران با آن مواجه‌اند، کلاهبرداری‌های سایبری است. مجرمان سایبری با استفاده از روش‌های مختلف همچون ارسال پیامک‌های جعلی یا لینک‌های مشکوک، سعی می‌کنند اطلاعات بانکی و شخصی افراد را به سرقت ببرند. دریافت این پیامک‌ها به‌خصوص در نزدیکی زمان واریز یارانه یا کالابریگ الکترونیکی بسیار رایج است و اغلب تحت عناوینی مانند قطع یارانه، ثبت اطلاعات یارانه و یا ثبت‌نام مجدد یارانه منتشر می‌شود. هدف این پیام‌ها فریب کاربران و هدایت آن‌ها به دام سایت‌های فیشینگ یا درگاه‌های جعلی است.

مجرمان سایبری پس از ارسال پیامک‌ها، کاربران را به صفحات جعلی و درگاه‌های فیشینگ هدایت می‌کنند. این درگاه‌ها شبیه به درگاه‌های بانکی رسمی طراحی شده و از کاربران می‌خواهد که مبلغی ناچیز برای مشاهده وضعیت یارانه یا ثبت اطلاعات جدید پرداخت کنند. در حقیقت، هدف اصلی این درگاه‌ها، سرقت اطلاعات بانکی افراد است. پس از وارد کردن اطلاعات کارت بانکی و رمزهای عبور، حساب‌های بانکی قربانیان خالی می‌شود. علاوه بر این، در برخی موارد لینک‌ها افراد را به سمت اپلیکیشن‌های آلوده یا فایل‌های مخرب هدایت می‌کنند. نصب این اپلیکیشن‌ها به مجرمان سایبری امکان می‌دهد که به تمامی اطلاعات دستگاه قربانیان از جمله عکس‌ها، پیام‌ها و تماس‌های تلفنی دسترسی پیدا کنند.

یکی از اصلی‌ترین دلایل موفقیت این نوع کلاهبرداری‌ها، بی‌اطلاعی برخی افراد از وضعیت دقیق یارانه خود و همچنین نداشتن آگاهی از روش‌های رسمی پیگیری وضعیت یارانه است. برای همین است که پلیس فتا و کارشناسان امنیت سایبری تأکید دارند که هیچ‌گاه نباید روی لینک‌های ارسال‌شده از سوی شمارهای ناشناس یا غیررسمی کلیک کرد. پیامک‌های رسمی مربوط به یارانه‌ها و کالابریگ از سوی سامانه‌های رسمی و با شمارهای معتبر ارسال می‌شود. در همین راستا، سامانه hemayat.mcls.gov.ir از سوی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی به‌عنوان مرجع اصلی برای پیگیری وضعیت یارانه معرفی شده است. کاربران باید تمامی پیگیری‌های خود را از طریق این سامانه انجام دهند.

پلیس فتا به‌ویژه در زمان واریز یارانه‌ها و کالابریگ الکترونیکی، به‌طور مداوم هشدار می‌دهد که هیچ‌گاه نباید به پیامک‌های مشکوک یا لینک‌های جعلی اعتماد کرد. سرهنگ جلیلیان، رئیس پلیس فتای البرز، در این خصوص هشدار داده که مجرمان سایبری با ترفندهای مختلفی همچون ارسال لینک‌های جعلی، ایجاد درگاه‌های فیشینگ و معرفی اپلیکیشن‌های آلوده، قصد دارند اطلاعات بانکی و شخصی کاربران را سرقت کنند. بنابراین، همگان باید نسبت به چنین تهدیداتی هوشیار باشند.

داستان جلد COVERSTORY

حذف یارانه ثروتمندان و تخصیص هدفمند به نیازمندان

کالابریگ الکترونیک مُسکن درد معیشت

وزیر کار: فروشگاه‌ها مردم را به خرید برند خاصی مجبور نکنند

شد و استمرار خواهد یافت. منابع لازم برای آن نیز به لطف حمایت‌های دولت فراهم شده است. ان‌شاء‌الله برای ادامه طرح در سال ۱۴۰۴ نیز، با توجه به منابع موجود، اقدامات لازم انجام خواهد شد.»

تأمین منابع جایگزین

کالابریگ الکترونیکی در دولت چهاردهم، طی دو نوبت برای دهک‌های اول تا سوم و یک نوبت برای دهک‌های چهارم تا هفتم پرداخت شده است. البته نوبت دوم کالابریگ الکترونیکی برای دهک‌های چهارم تا هفتم کمی دیرتر (۲۷ فروردین) شارژ شده است. در واقع تا امروز هفت دهک درآمدی، دو مرحله اعتبار الکترونیکی خرید کالا دریافت کرده‌اند. مدیر عامل سازمان هدفمندسازی یارانه‌ها از مشروط بودن تداوم کالابریگ بعد از خردادماه خبر داده است. در همین حال وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی تأکید کرده که کالابریگ الکترونیک برای ۳۰ درصد از جمعیت که متعلق به فرودست‌ترین دهک‌ها هستند تا آخر سال ادامه خواهد داشت. همچنین بیست‌وپهارم فروردین ماه، احمد میدری در حاشیه مراسم افتتاح سه پروژه راهبردی شرکت سرمایه‌گذاری دارویی کشور، درباره طرح کالابریگ الکترونیکی گفت: «شارژ کالابریگ الکترونیکی برای سه دهک یعنی ۳۰ درصد از خانوارهای جامعه در طول سال ادامه پیدا می‌کند.» به نظر می‌رسد وزیر کار به دنبال تأمین اعتبار کالابریگ از محل‌هایی به جز اعتبار یارانه در اختیار سازمان هدفمندسازی یارانه‌هاست. او در خصوص تأمین منابع مالی کالابریگ افزود: «منابع آن از طریق حذف یارانه‌ها یا برداشت از بخشی از مالیات ارزش افزوده تأمین خواهد شد.» میدری تأکید کرد: «سیاست دولت بر این است که بتواند این طرح را ادامه دهد.»

قرار بود در سال جدید، بر اساس تصمیم دولت و مجلس، منابع ریالی ناشی از افزایش یک درصدی مالیات بر ارزش افزوده، صرف تأمین اعتبار برای اجرای همسان‌سازی صندوق‌های بازنشستگی مختلف شود، اما به باور وزیر کار، شاید بتوان بخشی از این اعتبار را صرف پرداخت کالابریگ به سه دهک فرودست کرد و تن به قطع طرح حمایت غذایی نداد. حبیبی با ارجاع به سخنان وزیر کار ادامه داد: «دولت باید بتواند منابع جایگزین برای تداوم طرح کالابریگ را به شیوه‌های مختلف تأمین کند. چه ایرادی دارد بخشی از مالیاتی که به‌عنوان ارزش افزوده تقریباً از تمام کالاها و خدمات عرضه شده گرفته می‌شود، صرف فرودست‌ترین طبقات مردم شود و برای آن‌ها کالاهای ضروری فراهم سازد؟»

سازوکار اجرایی و کاستی‌ها

اما مسئله فقط تداوم طرح کالابریگ و لزوم اجرای آن بعد از خردادماه نیست؛ شرایط اجرا، سازوکار و ضوابط آن و مبلغ اعتبار کالابریگ، دچار کاستی‌هایی است که در صورت امکان باید اصلاح شود. طبق اعلام دولت در اسفندماه سال گذشته در این طرح، دهک‌های یک تا هفت درآمدی

مشمول شدند؛ به این ترتیب که مقرر شد به حساب سرپرستان خانوار دهک یک تا سه درآمدی، به ازای هر نفر بر اساس بعد خانوار ۵۰۰ هزار تومان و برای دهک‌های چهار تا هفت به ازای هر نفر ۳۵۰ هزار تومان واریز شود. این اعتبار برای خرید ۱۱ قلم کالای اساسی شامل اقلامی از گروه‌های لبنیات، پروتئین و خواربار اختصاص یافته و در صورت خرید بیش از سقف اعتبار تخصیصی، مابه‌التفاوت هزینه باید توسط خریدار پرداخت شود.

در روزهای اخیر وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی با بیان اینکه جهت اجرای طرح کالابریگ الکترونیک معادل ۲۵ هزار میلیارد تومان به اقلام اساسی اختصاص داده شده، گفت: «در جریان اجرای مرحله نخست، ۲۲ هزار میلیارد تومان به مردم پرداخت شد. در مرحله دوم تا امروز حدود ۶ هزار میلیارد تومان هزینه شده و از ۲۱ میلیون خانواده مشمول، ۱۹ میلیون کالابریگ را دریافت کرده‌اند.»

در همین زمینه سیمین یعقوبیان، فعال صنفی زنان کارگر بیان کرد: «رقم ۳۵۰ هزار تومان که برای اکثر خانواده‌های کارگری و مزدگیر به ازای هر فرد خانوار واریز شد، تناسبی با قیمت‌های بازار ندارد.»

او به آتی‌نو گفت: «یک خانواده کارگری سه نفره با سرپرست زن را در نظر بگیرد؛ این خانواده در هر مرحله حدود یک میلیون و ۲۰۰ هزار تومان اعتبار برای کالاهای اساسی دریافت کرده، اما می‌دانیم که با قیمت‌های فعلی، این مبلغ پول یک کیسه ۱۰ کیلویی برنج هم نیست!» یعقوبیان تأکید کرد: «برای اینکه نرخ تأثیر و اصابت درست به هدف در طرح کالابریگ افزایش یابد، لازم است با استفاده از اطلاعات بسیار دقیق و طبقه‌بندی شده، مشمولان دسته‌بندی شوند و به دهک‌های فرودست‌تر، مبلغ بالاتری پرداخت شود.» البته یکی از ایرادات وارد به طرح کالابریگ از سوی برخی مشمولان، نحوه دهک‌بندی است. هرچند دولت چهاردهم برای اجرای طرح کالابریگ از دهک‌بندی دولت قبل بدون تغییرات استفاده کرده، گروهی از مردم از اینکه به خاطر خرید یک خودرو یا خانه کوچک، از بین مشمولان دهک‌های یک تا هفت خط خورده‌اند انتقاد دارند. میدری در این رابطه اعلام کرده است: «وزارت تعاون، هفت دهک را بر اساس دهک‌بندی قبلی اعلام کرده و تغییری در آن نداده و این گونه نیست که دهک فردی با خرید یک خودرو تغییر کند.» او با بیان اینکه وزارت تعاون، مرجع تعیین‌کننده دهک‌ها نیست، افزود: «مرکز آمار ایران تعیین می‌کند افراد با چه سطح درآمدی متعلق به کدام یک از دهک‌های یک تا ۱۰ هستند. وزارت تعاون نیز بر اساس اطلاعاتی که مرکز آمار اعلام می‌کند و با در نظر گرفتن مجموع شاخص‌ها، دهک افراد را تعیین می‌کند.»

با وجود این، امکان اعتراض به دهک‌بندی وجود دارد؛ جامعه هدف می‌توانند به دهک انتخابی خود اعتراض کنند. وزارت کار اعلام کرده: «آنان دلایل خود را برای این اعتراض ارائه خواهند کرد و وزارت تعاون با بررسی میدانی تشخیص می‌دهد که در صورت پایین بودن سطح درآمد

فرد، در دهک‌بندی وی تجدیدنظر شود، در غیر این صورت مشمول جرائمی می‌شود که در قانون پیش‌بینی خواهد شد.»

انتقاد به نظام عرضه کالاها

با همه این‌ها، اشکال اصلی به نحوه خرید کالاها با اعتبار کالابریگ الکترونیک برمی‌گردد. یک خانم بازنشسته که هفته پیش برای خرید به یکی از فروشگاه‌های بزرگ طرف قرارداد طرح مراجعه کرده بود، می‌گوید: «فقط کالاها با برندهای خاصی برای کالابریگ عرضه می‌شد. علاوه بر این، وقتی خواستم با اعتبار خودم و پسرم مجموعاً یک پنج کیلویی برنج بخرم، اجازه ندادند و گفتند یک کالا را فقط با کالابریگ یک نفر می‌توان خرید. بنابراین مجبور شدم مبلغ زیادی پول نقد بدهم تا کیسه برنج را خریداری کنم.»

محدودیت‌های خرید کالایی و چیدمان کالاهای عرضه شده، یکی از اصلی‌ترین انتقادات به طرح کالابریگ الکترونیکی است. این در حالی است که به گفته وزیر کار، انتخاب برند کالاهای کالابریگ الکترونیک کاملاً به عهده مردم است.

میدری اضافه کرد: «ما فقط اعلام کرده‌ایم که مردم با استفاده از کالابریگ می‌توانند ۱۱ قلم کالای اساسی خود را از فروشگاه‌ها تهیه کنند. اینکه مارک کالا چه باشد انتخاب آن بر عهده خود مردم است و هیچ فروشگاه‌ای نباید خرید از علامت تجاری خاصی را پیشنهاد کند.»

بر اساس داده‌های رسمی، کالاهای خرید شده با کالابریگ قابل رصد است. اینکه چه محصولی بیشتر خریداری شده و در هر استان کدام کالاها تقاضای بیشتری داشته‌اند، قابل پیگیری است و دولت می‌تواند با استناد به این داده‌ها، نظارت بیشتری بر اجرای طرح داشته باشد. اما مشخص نیست که این رصد رویایی فقط به فروشگاه‌های زنجیره‌ای بزرگ محدود است یا شامل سوپرمارکت‌های کوچک طرف قرارداد طرح هم می‌شود. اگر بر عملکرد این فروشگاه‌های کوچک نظارت نشود و آن‌ها مکلف به این نباشند که کالاهای فروش رفته در طرح کالابریگ را برای رصد و رهگیری وارد سامانه کنند، احتمال تخلف وجود دارد. هرچند با الزام به ثبت فاکتور، احتمال تخلف از میان برداشته نمی‌شود، فروشگاه مربوطه می‌تواند یک فاکتور صوری ثبت کند ولی در عمل کالای دیگری را در عوض اعتبار کالابریگ به مشتری بفروشد. سیمین یعقوبیان اعتقاد دارد که باید نظارت بر عملکرد فروشگاه‌های طرف قرارداد طرح بسیار بیش از این‌ها باشد. او گفت: «بازرسان وزارت کار به‌عنوان مجری اصلی طرح بایستی سرزده و ناشناس به فروشگاه‌های بزرگ و کوچک طرف قرارداد طرح کالابریگ بروند و ببینند که آیا قانون اجرا می‌شود یا خیر. باید نظارت شود تا فروشگاه‌ها نتوانند به اجبار، برندهای دلخواه خودشان را در طرح کالابریگ به مردم بفروشند.»

او تأکید کرد که عرضه کالاها در طرح کالابریگ باید کاملاً کنترل شود و اجازه قانون‌گریزی به فروشگاه‌ها داده نشود.

نوشین مقدم پناه

روزنامه نگار

“

حمایت غذایی از فرودستان ضروری است؛ کالابریگ الکترونیک با رفع نواقص و تأمین منابع مالی می‌تواند فقر و سوءتغذیه را کاهش دهد